

**Baggrundsnotat:
Socialøkonomiske virksomheder og iværksættere – udfordringer
og muligheder**

03-05-2010

Sagsnr.
2010-49818

Baggrund

Ugebrevet Mandag Morgen har i januar 2010 offentliggjort rapporten ”Velfærdens iværksættere – en dansk strategi for socialt iværksætteri”. I rapporten præsenteres en række anbefalinger vedrørende udformningen af en national strategi på det såkaldte socialøkonomiske område. Rapporten er udarbejdet af en Task Force bestående af 70 repræsentanter fra både den private, offentlige og tredje sektor, herunder repræsentanter fra KEC. Konklusionerne er imidlertid alene Mandag Morgens.

Dokumentnr.
2010-217874

Sagsbehandler
Jette Vinther Kristensen

Baggrunden for rapporten er en stigende erkendelse af, at opretholdelsen og udviklingen af det nuværende velfærdsniveau er afhængigt af, at der udvikles nye og bæredygtige måder at løse velfærdsopgaver som børnepasning, sygdomsbehandling, integration, beskæftigelse og socialt arbejde.

Definition af socialøkonomiske virksomheder og typer af virksomheder

En socialøkonomisk iværksætter eller virksomhed er ifølge Mandag Morgen karakteriseret af følgende:

**Københavns
Erhvervscenter**

Njalsgade 13
2300 København S

Telefon
3366 3264

E-mail
jvk@okf.kk.dk

www.kk.dk

- Med socialt, miljømæssigt eller sundhedsmæssigt formål – dvs. forbedrer samfundsmæssige forhold og skaber social værdi,
- Innovative – dvs. arbejder med nye produkter, services eller processer,
- Professionelt organiserede – dvs. ikke udelukkende baseret på frivillig arbejdskraft,
- Privat eller kollektivt ejet – altså ikke offentligt ejet,
- Not-for-profit – dvs. geninvesterer evt. overskud for at fremme det sociale formål.

Der er mange forskellige typer af sociale virksomheder og iværksættere. Mandag Morgen definerer primært disse typer:

- Sociale forretningsfolk, der arbejder for at hjælpe udvalgte grupper ved at bedrive forretning. F.eks. Allehånde Køkken (uddanner døve kokke) og Specialisterne (ansætter autister),
- Forretningsbaserede aktivister, der hjælper en bredere fælles sag som kulturen eller miljøet. F.eks. Roskilde Festival,
- Entreprenante socialarbejdere, der løser specifikke sociale behov på nye måder, fortrinsvis baseret på offentlig og/eller privat støtte. F.eks. Dugnad (værested for narkomaner på Halmtorvet),
- Professionelle folkeorganisationer, der arbejder for store grupper eller samfundsanliggender, baseret på donationer og medlemskaber. F.eks. Natteravnene og Kræftens Belæmpelse.

Den socialøkonomiske sektors potentiale

Rapporten konkluderer, at socialt iværksætteri potentielt kan bidrage med en omfattende social og samfundsmæssig værdiskabelse i forhold til:

- **At skabe nye velfærdsløsninger:** De sociale iværksættere lever af at skabe social værdi, løse oversete velfærdsudfordringer og udnytte oversete muligheder, der hvor det traditionelle velfærdssystem ikke slår til.
- **At skabe billigere velfærd.** Mere social værdi for færre penge og mindre træk på offentlige kasser. Det er den business case, som de gode sociale iværksættere tilbyder. Kombinationen af socialt arbejde og professionel forretning har store besparelspotentialer.

Strategiske anbefalinger

Rapporten konkluderer, at udnyttelse af den socialøkonomiske sektor imidlertid kræver, at det sociale iværksætteri modnes som velfærdsdisciplin. Hvis potentialerne skal forløses, er konklusionen, at rammebetingelserne for socialt iværksætteri skal udvikles med samme målrettede seriøsitet, som kommercielt iværksætteri. Rapporten

anbefaler derfor følgende udviklingsspor:

- **Udvikling af klare resultatmål:** Der skal udvikles klare politiske valg og mål, prioriteter og strategier for, hvilken rolle og hvilke resultater socialt iværksætteri skal opnå i velfærdssamfundet. Centrale ministerier, regionerne og kommuner, erhvervslivets virksomheder og civilsamfundets organisationer bør udarbejde strategier for deres bidrag til og udvikling af socialt iværksætteri.
- **Opbygning af relationer:** Der skal et øget fokus på skabelse af netværk og konkrete samarbejdsrelationer mellem sociale iværksættere og deres samarbejdspartnere. Herunder anbefales det, at kommuner og regioner i stigende grad eksperimenterer med ”udkald”, hvor sociale iværksættere inviteres til at byde ind med løsningsforslag i forhold til centrale velfærds- udfordringer samt så mange konkrete forsøgsprojekter som muligt.
- **Udvikling af marked:** Rådgiversystemer og offentlige organisationer skal sikre bedre oplysninger om mulige indgange til det offentlige marked for sociale iværksættere. Herudover skal private virksomheder i stigende grad afprøve modeller for socialt iværksætteri henholdsvis som virksomhedsstrategi, som CSR-praksis, og som innovationstilgang og middel til kompetenceudvikling og markedsudvikling.
- **Udvikling af investerings- og støttestruktur:** Der er behov for at udvikle de nuværende støtte og investeringsmuligheder på området. Herunder en videreudvikling af det offentlige puljesystem, til også at omfatte sociale vækstinvesteringer, samt sikre forbedringer i adgangen til privat væstkaptial (fonde).
- **Kompetenceudvikling:** De sociale iværksættere er socialfagligt velfunderede, men det er nødvendigt at styrke de sociale iværksætteres organisations- og forretningskompetencer, herunder viden om markedsmulighederne på velfærdsområdet.
- **Udvikling i den offentlige regulering:** Området vil kunne profitere af udviklingen af en ny selskabsform for sociale iværksættervirksomheder. Det anbefales herunder, at de centrale ministerier, regioner og kommuner nedsætter en tværoffentlig arbejdsgruppe om udbudspraksis og dokumentationskrav. Herudover anbefales det, at

kommunerne i højere grad bruger den aktuelle mulighed for at ansøge om forsøgsmæssig fritagelse for regler for at eksperimentere med nye løsninger i det offentlige igennem ”Udfordringsretten”.

Tal på socialt iværksætteri

Rapporten anslår:

- At der eksisterer 45.000 professionelt organiserede socialøkonomiske virksomheder og organisationer i Danmark – svarende til 16 pct. af samtlige virksomheder i Danmark
- At socialøkonomien har 140.000 fuldtidsbeskæftigede og frivilligt arbejde på i alt 120.000 årsværk – i alt svarende til 7 pct. af arbejdsstyrken.
- At der hvert år skabes og etableres mellem 500-600 socialøkonomiske virksomheder, svarende til knap 1,5 pct. af det samlede antal professionelle socialøkonomiske organisationer.
- At de socialøkonomiske virksomheder og iværksættere omsætter for ca. 134 mia. kr. eller 9,6 pct. af BNP om året.

Centrale udfordringer for udviklingen af feltet

Rapporten ligger vægt på, at de identificerede styrker og potentialerne ikke gør socialt iværksætteri til en *'selvkørende mirakelkur'* for det danske velfærdssamfund. På trods af de lange historiske rødder og gunstige rammebetingelser konkluderer rapporten, at der eksisterer en række centrale udfordringer på feltet:

- **Samarbejdsvanskeligheder:** Opmærksomheden på og forståelsen af sociale iværksættere er generelt lav hos den etablerede offentlige og private sektor.
- **Manglende bæredygtighed:** Socialt iværksætteri er kendetegnet ved ”projektmageri” og ”projektjagt”. Det nuværende fokus enkeltstående projekter går ud over bæredygtigheden i det sociale iværksætteri. Overlevelsesraten er ofte lav, og det estimeres, at af de 500-600 årlige nye sociale iværksættere, der etableres hvert år ’dør’ op mod to tredjedele efter tre år.
- **Svag vækst:** Endelig er de sociale iværksættere karakteriseret ved svag vækst – forstået evne til skalering eller replikering (kopiering) af de mest innovative initiativer og ydelser.

Socialt iværksætteri i Danmark anno 2010 er med andre ord

karakteriseret ved, at den faglige sociale indsats generelt vurderes at have høj standard, mens den systematiske, professionelle indsats for at udvikle langtidsholdbare sociale organisationer og forretninger halter.

Rapportens konklusioner og anbefalinger er indgået i arbejdet med at udforme en socialøkonomisk strategi, som vil blive forelagt Københavns Borgerrepræsentation inden sommer 2010.